

Beslut

efter kvalitetsgranskning av läsfrämjande
arbete i grundskolan – med särskilt fokus på
undervisningen i svenska i årskurs 4–6 vid Nya
Centralskolan 4–9 i Grästorps kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Nya Centralsskolan 4–9 avseende verksamhetens kvalitet inom det läsfrämjande arbetet i grundskolan – med särskilt fokus på undervisningen i svenska i årskurs 4–6. Med läsfrämjande arbete avses här undervisningsinslag och aktiviteter som syftar till att stimulera och vidga elevers läsintrasse och utveckling av goda läsvanor.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/lasframjande-arbete-i-grundskolan/>

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Nya Centralsskolan 4–9 i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: Läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *hög utsträckning* integrerar läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6, för att stimulera och vidga såväl flickors som pojkars läsintrasse.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Bedömningsområde 2: Skolans övergripande läsfrämjande arbete

Skolinspektionen bedömer att skolans övergripande läsfrämjande arbete i *flera delar* är strategiskt och uthålligt.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn och skolans personal behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir metodiskt och långsiktigt. I detta arbete behöver rektorn aktivt verka för att samverkan och kunskapsspridning sker kring det läsfrämjande arbetet. Vidare behöver rektorn och lärarna tillsammans utveckla arbetet så att skolbiblioteket används som en resurs i det läsfrämjande arbetet i samtliga årskurser.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **30 september 2022** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till

skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2020:8002) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: Läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6

Här bedöms i vilken utsträckning lärarna integrerar läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6, för att stimulera och vidga såväl flickors som pojkars läsintresse. I detta ingår att:

- Lärarna sätter läsningen i ett innehållsmässigt och socialt sammanhang samt tydliggör syftet med läsningen. Lärarna ger eleverna rika möjligheter till social interaktion och samtal kring det lästa.
- Lärarna framhåller läsningens värde genom att de visar intresse för vad eleverna läser samt ger läsningen utrymme och prioritet i undervisningen.
- Lärarna arbetar på ett genomtänkt och varierat sätt för att stimulera alla elevers läsintresse. Lärarna riktar läsfrämjande insatser särskilt mot elever med svagt intresse för eller ringa vana vid att läsa, eller som i övrigt begränsas av stereotypa mönster i sin läsning. Lärarna matchar läsmaterialet med elevernas intressen, erfarenheter och behov. Lärarna

visar att de har höga förväntningar på samtliga elever genom att förmedla att alla elever kan utvecklas till goda läsare.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *hög utsträckning* integrerar läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6, för att stimulera och vidga såväl flickors som pojkars läsintresse.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna främjar elevernas läsintresse genom att sätta läsningen i ett innehållsmässigt och socialt sammanhang samt tydliggör syftet med läsningen. Detta visar sig bland annat genom att lärarna arbetar tematiskt och ämnesövergripande. Lärarna väljer texter utifrån det ämnesområde de arbetar med samt ger eleverna genomtänkta uppgifter. Lärarna ger också eleverna möjligheter till social interaktion och samtal kring de texter de läser.

Granskningen visar vidare att lärarna framhåller läsningens värde för eleverna genom att visa intresse för vad eleverna läser samt uppmuntra eleverna att berätta om sin läsning både muntligt och skriftligt. Lärarna uppmuntrar också eleverna att läsa på fritiden och i samband med lov. Läsningen ges även utrymme och tidsmässig prioritet i undervisningen.

Granskningen visar vidare att lärarna arbetar aktivt med läsfrämjande insatser och riktar dem mot elever med svagt intresse för läsning. Lärarna har en medvetenhet om de generella skillnader i läsintresse och läsvanor som finns i samhället kopplat till kön och socioekonomisk bakgrund. Lärarna har också en god kännedom om den egna elevgruppens erfarenheter, läsintressen och behov och anpassar läsundervisningen efter detta. För att anpassa läsundervisningen till de enskilda eleverna samt stärka upp med undervisningsinslag för att motverka mönster som begränsar eleverna i deras läsning ser lärarna till att skapa variation i undervisningen både vad gäller arbetssätten samt i valet av texter. Lärarna erbjuder eleverna vägledning för att matcha läsmaterial med elevernas intressen, erfarenheter och behov, både när det gäller gemensam och individuell läsning.

Motivering

Lärarna sätter läsningen i ett innehållsmässigt och socialt sammanhang samt tydliggör syftet med läsningen

Granskningen visar att lärarna sätter de texter eleverna läser i ett innehållsmässigt sammanhang och försäkrar sig om att syftet med läsningen framgår för eleverna. Av intervju med lärarna framgår att de i hög grad arbetar tematiskt och ämnesövergripande och väljer läsmaterial, såväl skönlitterära texter som sakprosatexter, utifrån det ämnesområde de arbetar med. Genom att välja texter i svenskan som knyter an till de arbetsområden eleverna arbetar med i de

samhällsorienterande ämnena (SO) samt de naturvetenskapliga ämnena (NO) sätter lärarna läsningen i ett innehållsmässigt sammanhang. Exempelvis har eleverna i en årskurs läst skönlitterära böcker med koppling till Förenta nationerna (FN) och de mänskliga rättigheterna i anslutning till ett projektarbete i svenska och i SO-ämnena. I en annan årskurs har de arbetat med temat Astrid Lindgren och då läst faktatexter om Astrid som person samt läst delar av hennes böcker. Även matematiken var inblandad i temaarbetet och eleverna fick i uppgift att arbeta med "pluttifikationstabellen". Lärarna berättar att de väljer texter och böcker som ska knyta an till elevernas intressen och som i övrigt kan inspirera till läsning. Lärarna väljer även texter i form av aktuella nyhetsartiklar, samt texter om aktuella högtidsdagar. Vidare framgår att lärarna förklarar syftet med läsuppgifterna genom att berätta om texten eleverna ska läsa och varför de ska läsa den, samt genom att förklara på vilket sätt de ska läsa texten. Ibland läser eleverna en text för att träna på sökläsning och ta reda på fakta, ibland läser eleverna en viss text för att de sedan själva ska skriva en egen text i samma genre. I intervju uttrycker eleverna en förståelse för varför de läser vissa texter och de är också medvetna om att läsningen är viktigt för att utveckla sin läsförståelse.

Vidare uttrycker lärarna en medvetenhet om i vilka sammanhang och för vilka syften som digitala respektive analoga texter är lämpliga för att främja elevers läsintresse. När eleverna i årskurs 6 ska läsa sakprosatexter inom SO- och NO-undervisningen använder lärarna ofta digitala texter vilket lärarna anser vara bra eftersom eleverna då kan välja exempelvis svårighetsgrad och typsnitt.

Granskningen visar vidare att lärarna ger eleverna möjligheter till social interaktion och samtal kring det lästa, när det gäller såväl individuellt som gemensamt lästa texter. Lärarna förbereder frågor kopplade till de texter eleverna läser tillsammans. Eleverna får först besvara frågorna själva och sedan samtala om dem i helklass eller besvara dem skriftligen på den digitala lärplattformen. När det gäller elevernas egenvalda böcker berättar lärarna i årskurs 4 att eleverna får presentera dem i helklass utifrån olika perspektiv exempelvis genom att göra en personbeskrivning eller en miljöbeskrivning ur boken. Eleverna i årkurs 5 berättar att de både skriver bokrecensioner och berättar muntligt om sina "bänkböcker" för klasskamraterna. Eleverna ger exempel på att de haft "bok-speeddejting" då de fick sitta i par med en viss tid på sig att presentera sina böcker. Eleverna berättar att de fick många bra boktips, och upplever att det är mindre nervöst än att prata om böcker i helklass. När det gäller de egenvalda böckerna berättar eleverna i årskurs 6 att de brukar skriva bokrecensioner och göra skriftliga eller muntliga sammanfattningar. Lärarna berättar att eleverna ibland får bearbeta innehållet i de lästa texterna genom att dramatisera. Detta sker oftast när de arbetar ämnesövergripande tillsammans med SO-lärarna, men det framkommer också exempel på att eleverna har läst sagor inom ramen för svenskundervisningen som de dramatiserat och filmatiserat.

Lärarna framhåller läsningens värde för eleverna

Granskningen visar att lärarnas undervisning reflekterar värdet av läsning genom att lärarna visar intresse för de texter eleverna läser och uppmuntrar dem att berätta om sin läsning. Lärarna pratar med eleverna om deras böcker och är intresserade av vilka böcker de valt att läsa samt frågar eleverna hur de tycker att det går med läsningen. I en årskurs får eleverna skriva loggbok om de egenvalda böckerna. Eleverna skriver och reflekterar över böckernas innehåll och den egna läsningen utifrån olika uppgifter som läraren skapat. Några lärare berättar att de i helklassdiskussioner brukar arbeta med öppna frågor utan rätt eller fel svar, för att alla elever ska våga delge sina reflektioner om de texter som de läser gemensamt. Av elevintervjuer framkommer exempel på att lärarna brukar fråga eleverna hur det går att läsa samt ha enskilda lässamtal med eleverna.

Vidare visar granskningen att läsningen ges utrymme och tidsmässig prioritet i undervisningen. I intervju med både lärarna och eleverna framkommer att alla klasser i mellanstadiet har schemalagd tid, 15 minuter varje dag, för tyst läsning i individuellt valda böcker. Samtliga lärare berättar att både den gemensamma och individuella läsningen i hög grad prioriteras i undervisningen. I intervju med såväl lärarna som eleverna framkommer vidare att lärarna pratar mycket om vikten av läsning med eleverna. Alla lärare i mellanstadiet har planscher i klassrummet med skäl och goda anledningar till att läsa som lärarna utgår från när de pratar om vikten av läsning. På planschen står det att läsning exempelvis ökar ordförrådet, ger bättre stavning och ökad läshastighet.

Ett annat exempel på hur lärarna reflekterar värdet av läsning i undervisningen är genom att aktivt uppmuntra eleverna till läsning på fritiden. Eleverna i samtliga årskurser får läsläxa. Samtliga lärare säger att de ger eleverna uppgifter som exempelvis läsbingo under loven och lärarna i de högre årskurserna berättar att de tipsar eleverna om att skapa mysiga läsmiljöer när de läser hemma, samt att läsa undertexterna när de ser på film.

Lärarna arbetar aktivt med läsfrämjande insatser och riktar dem till elever med svagt intresse för läsning

Granskningen visar att lärarna arbetar på ett genomtänkt och varierat sätt för att stimulera alla elevers läsintresse. I intervju med lärare framkommer att de har en medvetenhet om de generella skillnader i läsintresse som finns i samhället kopplat till socioekonomisk och utländsk bakgrund samt kön. Lärarna har också en god kännedom om den egna elevgruppens erfarenheter, läsintressen och behov. Lärarna berättar att läsintresse och läsvanor är något som kontinuerligt tas upp på utvecklingssamtalen. Några av lärarna har också individuella samtal om läsning med eleverna i samband med den individuella läsningen. Lärarna i årskurs 5 och 6 beskriver att de generellt ser ett sjunkande läsintresse bland eleverna på skolan och att eleverna inte gärna läser frivilligt. Lärarna ser också att elevernas

läsförståelse överlag och över tid har försämrats. Lärarna i årskurs 5 och 6 berättar att det ser olika ut i klasserna när det gäller elevernas läsintresse och läsvanor, men generellt intresserar sig flickorna i högre grad för läsning än vad pojkarna gör. Lärarna i årskurs 4 berättar att de inte ser några skillnader eller mönster vad gäller flickors och pojkars läsning utan att det är två klasser där många elever är positiva till läsning.

Granskningen visar vidare att lärarna stärker upp med undervisningsinslag som syftar till att motverka mönster som begränsar eleverna i deras läsning. Lärarna beskriver att de kontinuerligt diskuterar hur de ska höja pojkarnas kunskapsresultat då det är stora skillnader mellan flickors och pojkars kunskapsresultat på skolan. Detta gäller emellertid alla skolämnen överlag och inte bara svenskämnet. Ett övergripande utvecklingsområde på skolan är därför att arbeta med att höja elevernas motivation. Detta genom att arbeta differentierat i undervisningen med varierade arbetssätt samt använda läromedel och texter som väcker elevernas intresse och som eleverna kan relatera till. Lärarna arbetar också med väggledd läsning, vilket innebär att lärarna vägleder eleverna medan de samtalar, diskuterar och läser. Lärarna undervisar om lässtrategier i syfte att lära eleverna hur de ska ta sig an och förstå olika typer av texter eftersom de anser att det är svårt att stimulera ett läsintresse om eleverna inte förstår de texter de läser. Lärarna ger exempel på att de ofta läser texter tillsammans i helklass och går igenom ord och begrepp med eleverna.

Lärarna arbetar med att bemöta elever med ett svagt intresse för läsning genom att hitta arbetssätt som är gynnsamma för de enskilda eleverna. Vissa elever får exempelvis läsa i par medan andra elever läser individuellt. Lärarna ger även exempel på att de i hög grad vägleder de mer läsovana eleverna i deras val av böcker för att hitta något som kan fånga deras intresse och som ligger på rätt svårighetsnivå. Lärarna berättar också att de hjälper de mer läsovana eleverna att lägga upp sitt läsarbete med läsläxan som eleverna får varje vecka genom att strukturera upp hur arbetet ska gå till. Elever med svagt intresse för läsning får läsa samma bok som "bänkbok" och i läsläxa för att underlätta läsningen. Vid behov har lärarna också samtal med elevernas vårdnashavare så att de i den mån det är möjligt ska hjälpa eleverna med läsningen hemma.

När det gäller arbetet med att bibehålla samt ytterligare stimulera ett läsintresse hos elever som har ett stort intresse för läsning berättar lärarna att de hjälper eleverna genom att hitta nya infallsvinklar i läsningen samt hitta nya författare och genrer. Eleverna med större intresse för läsning uppmuntras också att välja olika böcker att läsa som "bänkbok" och i läsläxa.

Vidare visar granskningen att lärarna erbjuder eleverna vägledning för att matcha läsmaterial med elevernas intressen, erfarenheter och behov, både när det gäller gemensam och individuell läsning. Av intervjuer med lärarna och eleverna framkommer att både lärarna och bibliotekspersonalen finns behjälpliga när

eleverna ska låna böcker. Lärarna berättar att de innan de går till biblioteket för att låna böcker, brukar fråga eleverna om det är någon som vill tipsa om en bra bok eller författare. Lärarna berättar också att de "stämmer av" med eleverna för att se att eleverna som är vana läsare valt en bok som utmanar dem och att de mindre vana läsarna inte valt en för svår bok. Någon lärare berättar att hen alltid lånar med sig 10 böcker som finns tillgängliga i klassrummet för eleverna om någon skulle vilja byta bok, men också för att visa eleverna vilka olika typer av böcker som finns. Bibliotekspersonalen har också bokprat och "inspirationssamtal" med eleverna där de presenterar olika typer av böcker för att visa olika genrer. Under pandemin har bibliotekspersonalen haft digitala boksamtal samt skickat bokpåsar till skolan.

I valet av texter till den gemensamma läsningen berättar lärarna att de tar hänsyn till det tema de arbetar med, samt elevernas intressen och att det ska finnas texter i olika svårighetsgrader. Lärarna berättar att det är viktigt med texter som passar gruppen för att möta det sjunkande läsintresset. Lärarna ger också exempel på hur de matchar läsmaterial med de behov som eleverna eller elevgrupperna har. Eleverna i en årskurs har exempelvis läst noveller med tema värdegrund utifrån konflikter som uppmärksammats i gruppen.

Av intervjuer med lärarna och eleverna framgår att det utbud av läsmaterial som eleverna erbjuds är brett och varierat och att det finns skönlitterära böcker och faktaböcker i olika genrer och olika svårighetsgrader. Lärarna och rektorn ger exempel på att skolbibliotekarien är aktiv och köper in böcker till skolan utifrån lärarnas önskemål och de teman de ska arbeta med i undervisningen.

Bedömningsområde 2: Skolans övergripande läsfrämjande arbete

Här bedöms i vilken utsträckning skolans övergripande läsfrämjande arbete är strategiskt och uthålligt. I detta ingår att:

- Skolan bedriver ett strategiskt läsfrämjande arbete genom att rektorn verkar för en undervisningskultur som kännetecknas av samverkan mellan olika aktörer och som uppmuntrar lärare att sprida läsfrämjande strategier till varandra. I det strategiska läsfrämjande arbetet ingår också att skolbiblioteket utgör en viktig resurs samt att skolan skapar fysiska och sociala miljöer som syftar till att stimulera elevernas läsintresse.
- Skolan uppmärksammar och möter skillnader mellan olika elevgrupper när det gäller elevernas läsintresse, läsvanor och läsförmåga. Rektorn förmedlar höga förväntningar på alla elever och skolpersonal när det gäller läsning.
- Skolan bedriver ett utvecklingsarbete avseende läsfrämjande insatser i undervisningen och utbildningen. Rektorn har god överblick över

lärarnas undervisning och kompetens när det gäller läsfrämjande arbete och initierar vid behov utvecklingsinsatser. Skolpersonalen arbetar aktivt för att tillsammans utveckla de läsfrämjande inslagen i utbildningen.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolans övergripande läsfrämjande arbete *i flera delar* är strategiskt och uthålligt.

Skolinspektionens granskning visar att skolan i viss mån bedriver ett strategiskt arbete för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor. Rektorn verkar för en undervisningskultur som kännetecknas av samverkan där det läsfrämjande arbetet är en del. Samverkan kring det läsfrämjande arbetet sker dock främst inom de respektive arbetslagen på mellanstadiet och högstadiet och i begränsad utsträckning över årskurs- och stadiegränserna. Vidare ser både rektorn och lärarna skolbiblioteket som en viktig resurs som också i flera fall används i det läsfrämjande arbetet, även om det skiljer sig åt mellan lärare, ämnen och årskurser i vilken mån skolbiblioteket nyttjas i undervisningen. Rektorn har emellertid uppmärksammat att det läsfrämjande arbetet till viss del är personbundet och att skolan behöver ett mer sammanhållet läsfrämjande arbete. Rektorn har därför skapat en samverkansgrupp mellan lärare och bibliotekspersonal avseende det läsfrämjande arbetet på skolan. Vidare leder rektorn ett arbete för att skapa fysiska och sociala miljöer i skolan som syftar till att stimulera elevernas läsintresse.

Granskningen visar vidare att rektorn med personal har en förståelse för de generella skillnader kopplade till utländsk och socioekonomisk bakgrund samt kön som finns mellan olika elevgrupper vad gäller läsintresse, läsvanor och läsförmåga. De kan till viss del se att liknande mönster finns på skolan, exempelvis att pojkarnas läsintresse är något lägre än flickornas samt att läsintresset tenderar att avta mer högre upp i årkurserna. Lärarna ser också att de kan se skillnader mellan elevernas läsintressen, läsvanor och läsförmåga i olika klasser. Rektorn med personal genomför vissa insatser för att möta de skillnader de ser vad gäller läsintresse och läsvanor på skolan. Skolan genomför dock inga kontinuerliga uppföljningar och analyser av elevernas läsintresse, läsvanor och läsförmåga i olika årskurser och elevgrupper. På rektorns initiativ är det emellertid inplanerat att samverkansgruppen, där lärare och bibliotekspersonal ingår, ska genomföra enkäter och elevintervjuer för att skapa sig en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader på skolan. Rektorn behöver utifrån denna uppföljning analysera mönster och skillnader i elevernas läsintresse och läsvanor. Detta för att skapa en utgångspunkt för det fortsatta arbetet med att möta mönster och skillnader som identifierats på den egna skolan. Rektorn förmedlar höga förväntningar på lärarna att de ska bedriva en undervisning av god kvalitet samt arbeta på ett sätt som är utvecklande och får eleverna att lyckas.

Vidare visar granskningen att rektorn intar en aktiv roll när det gäller läsfrämjande insatser i utbildningen. Rektorn har fördelat läsfrämjande uppdrag till en lärare som undervisar på mellanstadiet och till en lärare som undervisar på högstadiet. Utöver detta har rektorn också initierat olika fortbildningsinsatser som handlar om läsfrämjande arbete. Det läsfrämjande arbetet följs upp av rektorn och lärarna som en del i det systematiska kvalitetsarbetet samt vid lektionsbesök och medarbetarsamtal. Lärarna gör egna uppföljningar och analyser av de insatser som genomförs som rektorn sedan tar del av.

Motivering

Skolan bedriver i viss mån ett strategiskt arbete för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor

Granskningen visar att rektorn verkar för en undervisningskultur som kännetecknas av samverkan och där det läsfrämjande arbetet är en del. Av intervju med lärarna och rektorn framgår att rektorn har skapat forum där lärarna samverkar främst årskursvis och stadiervis. Av intervju med både rektorn och lärarna framgår dock att det inte finns något uttalat samarbete över stadiegränserna och att skolan behöver skapa ett mer systematiskt och strukturerat arbete över stadiegränserna för att främja och bibehålla elevernas intresse för läsning högre upp i årskurserna. Lärarna träffas även i ämneslag eller tvärgrupper där lärare från samtliga årskurser deltar, men dessa forum fokuserar inte särskilt på läsfrämjande arbete och hur lärarna arbetar med att stimulera elevernas läsintresse och utveckla läsvanor. Lärare berättar att det behövs en gemensam riktning på skolan vad gäller det läsfrämjande arbetet. Enligt lärarna är det nu "små öar här och där" med läsfrämjande insatser som genomförs av enskilda lärare. Rektorn säger att det är viktigt att det finns en samverkan både över stadiegränserna och mellan årskurserna och att detta är något som skolan behöver utveckla för att höja kvaliteten av skolans läsfrämjande arbete. Som ett led i detta har rektorn därför skapat en samverkansgrupp mellan lärare och bibliotekspersonal avseende det läsfrämjande arbetet på skolan. I samverkansgruppen ingår både lärare från mellanstadiet och högstadiet.

Vidare visar granskningen att såväl rektorn som skolpersonalen ser skolbiblioteket som en viktig resurs som också i flera fall används i det läsfrämjande arbetet, även om det skiljer sig åt mellan lärare, ämnen och årskurser i vilken mån skolbiblioteket nyttjas i undervisningen. Av samtliga lärarintervjuer framkommer att skolbibliotekarien arbetar aktivt med att tipsa både lärare och elever om böcker och läsmaterial, samt med att genomföra bokprat och inspirationssamtal i klasserna. Under pandemin har boksamtalen skett digitalt och när eleverna inte har kunnat besöka biblioteket har skolbibliotekarien skickat bokpaket till skolan. Skolbiblioteket är beläget i kommunens bibliotek som ligger på nära avstånd (ett par hundra meter) från skolan. Rektorn har dock uppmärksammat att det läsfrämjande arbetet på skolan till stor del är personbundet samt att det främst

varit svensklärarna på skolan och lärarna i mellanstadiet som nyttjat biblioteket och skolbibliotekariens kompetens i undervisningen. För att stärka skolbiblioteket som resurs i det läsförmedlande arbetet i alla ämnen och inte bara i svenskan har rektorn som tidigare nämnts skapat en samverkansgrupp på skolan. På skolan finns ett litet bibliotek med, enligt lärarna, en ganska stor variation av böcker både när det gäller innehåll och genrer, samt klassuppsättningar.

Granskningen visar vidare att rektorn leder ett arbete för att skapa fysiska och sociala miljöer i skolan som syftar till att stimulera elevernas läsintrasse. Rektorn har påbörjat ett arbete med att skapa läsmiljöer i skolans gemensamma utrymmen, där eleverna befinner sig. Det pågår ett arbete med att skapa en större biblioteksdel i skolan. Personalen har satt upp bokhyllor med böcker som ska finnas tillgängliga för eleverna, samt planscher på väggarna som ska inspirera till läsning. En av lärarna med läsförmedlande uppdrag ansvarar för att sätta upp affischer med läsargument i klassrummen och runt om på skolan. Rektorn berättar också att skolans studie- och yrkesvägledare är involverad i att ordna aktiviteter på skolan som handlar om att öka eleverna motivation för skolarbetet, där läsaktiviteter är en del. Även om eleverna inte direkt görs delaktiga i utformningen av dessa miljöer deltar rektorn på elevråden där frågor om miljön tas upp i olika sammanhang. Rektorn berättar att elevernas kommer involveras mer i arbetet med att skapa fysiska miljöer i skolan i samband med det arbete som nu pågår.

Skolan uppmärksammar och möter i viss mån skillnader mellan olika elevgrupper

Granskningen visar att rektorn med personal har en förståelse för de generella skillnader som finns mellan olika elevgrupper både vad gäller läsintrasse, läsvanor och läsförmedla när det gäller socioekonomisk och utländsk bakgrund samt kön. För att skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader på den egna skolan har samverkansgruppen fått i uppdrag av rektorn att genomföra elevintervjuer samt enkäter med eleverna om läsintrasse och läsvanor. Detta är dock inte något arbete som påbörjats vid tiden för Skolinspektionens granskning. Rektorn och lärarna uttrycker i intervju att de ändå har en viss bild av elevernas läsintrasse och läsvanor genom vad de ser i klassrummet i det dagliga samtalen samt utifrån det som framkommer i utvecklingssamtalen. Lärarna berättar att de kan se skillnader mellan elevernas läsintrassen, läsvanor och läsförmedla i olika klasser, samt skillnader mellan flickors och pojkars kunskapsresultat. Lärarna och rektorn uttrycker i intervju att det är särskilt svårt att motivera pojkar till läsning samt elever med sämre läsförmedla. Rektorn berättar även att särskilt pojkars läsintrasse tenderar avta högre upp i årskurserna.

Vidare visar granskningen att rektorn med personal genomför vissa insatser för att möta de skillnader de sett bland skolans elever vad gäller läsintrasse, läsvanor och läsförmedla. I de klasser där det finns många elever som är ovana läsare ser rektorn till i den mån det är möjligt att tillsätta resurser i form av förstärkning. Detta har

exempelvis gjorts i svenskämnet i en årskurs 5 för att göra det möjligt för lärarna att låta eleverna läsa i mindre grupper. Elever med sämre läsförmåga erbjuds också mängdträning och textsamtal. Rektorn berättar även att skolan påbörjat ett ämnesövergripande arbete i projektform där lärare i olika ämnen samverkar årskursbaserat kring ett gemensamt projektarbete. Inom projekten uppmärksammar lärarna olika perspektiv kring läsning. Varje projekt pågår i cirka 4–5 veckor. Genom att hitta arbetssätt som motiverar pojkarna uppger rektorn att de på sikt hoppas höja kunskapsresultaten.

Granskningen visar att rektorn förmedlar höga förväntningar på alla elever och skolpersonal. Rektorn berättar i intervju att hen är utbildad svensklärare i grunden och själv tycker att läsinläring och läsfrämjande arbete är ett viktigt område där rektorn kan bidra. Rektorn ger exempel på att ett sätt att visa engagemang och höga förväntningar på lärarna är genom att arbeta nära dem och finnas tillgänglig. Lärarna berättar i intervju att rektorn är tydlig med att lärarna ska arbeta differentierat i undervisningen med varierade arbetssätt och använda sig av ett brett utbud av texter som väcker elevernas intresse och som de kan relatera till.

Skolan bedriver ett utvecklingsarbete avseende läsfrämjande insatser i undervisningen och utbildningen

Granskningen visar att rektorn intar en aktiv roll när det gäller läsfrämjande insatser i utbildningen. Det läsfrämjande arbetet följs upp av rektorn och lärarna som en del i skolans systematiska kvalitetsarbete. Lärarna gör egna uppföljningar och analyser av de insatser som genomförs som rektorn sedan tar del av. Rektorn följer även upp lärarnas undervisning i samband med lektionsbesök och medarbetarsamtal och tar vid behov upp med lärarna vad de behöver utveckla i sin undervisning. Enligt rektorn är lärarna engagerade i det läsfrämjande arbetet och några lärare har själva efterfrågat kompetensutvecklingsinsatser gällande hur de kan arbeta läsfrämjande i sin undervisning. Rektorn har också fördelat läsfrämjande uppdrag till en lärare som undervisar på mellanstadiet och till en lärare som undervisar på högstadiet samt skapat en samverkansgrupp avseende det läsfrämjande arbetet på skolan där även bibliotekspersonalen ingår. Detta för att stärka skolbiblioteket som resurs i det läsfrämjande arbetet i alla ämnen och inte bara i svenskan. Utöver detta har rektorn också initierat olika fortbildningsinsatser som handlar om läsfrämjande arbete.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn och skolans personal behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir metodiskt och långsiktigt. I detta arbete behöver rektorn aktivt verka för

att samverkan och kunskapsspridning sker kring det läsfrämjande arbetet. Vidare behöver rektorn och lärarna tillsammans utveckla arbetet så att skolbiblioteket används som en resurs i det läsfrämjande arbetet i samtliga årskurser.

Granskningen visar att skolan behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir metodiskt och långsiktigt. Samverkan kring det läsfrämjande arbetet sker främst inom de respektive arbetslagen på mellanstadiet och högstadiet och i begränsad utsträckning över årskurs- och stadiegränserna. Det skiljer sig även åt mellan lärare, ämnen och årskurser i vilken mån skolbiblioteket och bibliotekspersonalens kompetens nyttjas i undervisningen. Detta är något rektorn har uppmärksammat och därför initierat utvecklingsinsatser avseende det läsfrämjande arbetet på skolan. Rektorn har skapat en samverkansgrupp mellan lärare och bibliotekspersonal och fördelat läsfrämjande uppdrag till lärare på mellanstadiet och högstadiet. Samverkansgruppen har också fått i uppdrag att göra elevintervjuer samt enkäter vad gäller elevernas läsintresse och läsvanor. Detta för att skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader på skolan. Enligt såväl rektorn som lärarna behöver skolan utveckla arbetet med att skapa en röd tråd genom alla årskurser avseende det läsfrämjande arbetet i undervisningen.

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorerna ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹ Rektorerna ansvarar för att planering, uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs på skolenhetsnivå.² Av skollagen framgår vidare att utbildningen inom hela skolväsendet ska främjas av en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska få den ledning och stimulans som de behöver för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen.³

Av läroplan för grundskolan framgår att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.⁴ Som pedagogisk ledare och chef över lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet riktas mot de nationella målen. Rektorerna har ansvaret för skolans resultat.⁵ Rektorerna har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till och förutsättningar att

¹ 2 kap. 9§ skollagen.

² 4 kap. 4§ skollagen.

³ 1 kap. 4§ skollagen.

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

⁵ Ibid. 2.8. Rektorns ansvar.

använda läromedel av god kvalitet samt för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

I syfte att väcka, bibehålla och ytterligare stimulera elevernas läsintresse rekommenderar Skolinspektionen rektorn att utveckla skolans läsfrämjande arbete så det blir metodiskt och långsiktigt. Rektorn behöver aktivt verka för att samverkan och kunskapsspridning kring det läsfrämjande arbetet sker. Rektorn behöver också se till att arbetet med att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor fortsätter i de högre årskurserna. Vidare behöver rektorn se till att skolans bibliotek används som en resurs i det läsfrämjande arbetet i samtliga årskurser. Skolan och de enskilda lärarna arbetar på många sätt läsfrämjande men behöver ett mer sammanhållet och övergripande arbete under ledning av rektorn för ökad kvalitet och likvärdighet i undervisningen.

Av granskningen framgår att skolan har goda förutsättningar för att utveckla skolans arbete inom området genom rektorns planerade insatser samt rektorns och skolpersonalens kompetens och engagemang vad gäller att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor.

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Caroline Engskär, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Helén Lundell Sjöberg. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Marita Bergman och Stina Johansson deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Nya Centralskolan 4–9 under höstterminen 2021. Granskningen har genomförts på distans via digitala intervjuer. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Marita Bergman och Helen Lundell Sjöberg.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- 3 gruppintervjuer med elever.
- 1 gruppintervju med lärare som undervisar i svenska i årskurserna 5–6.
- 1 gruppintervju med två lärare som undervisar i svenska i årskurs 4.
- 2 gruppintervjuer med lärare som undervisar i textrika ämnen.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt Skolverkets officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Nya Centralskolan, med Grästorp kommun som huvudman, är en skola med grundskolans årskurser 4–9. Skolan leds av en rektor.

På Centralskolan finns totalt 386 elever inskrivna. Av dessa går 183 elever i årskurserna 4–6, och 203 elever i årskurserna 7–9. I årskurserna 4–6 arbetar 8 lärare som undervisar i svenska. Av dessa är samtliga lärare legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. Skolan samverkar med kommunens bibliotek som är beläget nära skolan och som utgör skolans skolbibliotek.

Bilaga 2: Författningsstöd

Av skollagen framgår att utbildningen inom hela skolväsendet ska främja en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska få den ledning och stimulans som de behöver för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁶

Av läroplanen för grundskolan framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.⁷ Av kursplanen i svenska framgår att undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva.⁸ Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling.⁹

Skolan ska vara en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.¹⁰ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Lärarna ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.¹¹ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.¹²

Förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas

⁶ 1 kap. 4 § samt 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁷ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. Skolans uppdrag.

⁸ Ibid. 5.18. Svenska. Syfte.

⁹ Ibid. 2.2 Kunskaper.

¹⁰ Ibid. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. God miljö för utveckling och lärande.

¹¹ Ibid. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

¹² Ibid. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

utveckling och lärande. Läraren ska i samverkan med [...] lärare i övriga berörda skolformer och fritidshemmet utbyta kunskaper och erfarenheter samt information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande.¹³

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁴ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.¹⁵ Rektorn ansvarar för att planering, uppföljning och utveckling av utbildningen (systematiskt kvalitetsarbete) genomförs på skolenhetsnivå. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.¹⁶

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvaret för skolans resultat. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. Vidare har rektorn ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁷

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, bland annat jämställdhet.¹⁸ Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹⁹

¹³ Ibid. 2.5 Övergång och samverkan.

¹⁴ 2 kap. 9 § skollagen (2010:800).

¹⁵ Ibid. 2 kap. 10 §.

¹⁶ Ibid. 4 kap. 4–5 §§.

¹⁷ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 2.8. Rektorns ansvar.

¹⁸ 1 kap. 5 § skollagen (2010:800).

¹⁹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde: Rektorn och skolans personal behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir metodiskt och långsiktigt. I detta arbete behöver rektorn aktivt verka för att samverkan och kunskapsspridning sker kring det läsfrämjande arbetet. Vidare behöver rektorn och lärarna tillsammans utveckla arbetet så att skolbiblioteket används som en resurs i det läsfrämjande arbetet i samtliga årskurser.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?